

304. Siklós, vár
(KÖH 25076)
(Baranya megye) Kú, Ú

A külső vár területén (1174 hrsz.) épült látogatóközpont szennyvízelvezetésének kivitelezése alatt végzett régészeti szakfelügyelet során a következő megfigyeléseket tettük.

A látogatóközpont ÉK-i sarkától induló szennyvízelvezető cső 6 m mély árkának ásása során az első szakaszban régészeti megfigyelést nem tudtunk végezni. Az árok középső szakaszán, a Barbakán feljárója mellett feltöltött, kora újkori–újkori kerámiatöredékekkel vegyes erősen bolygatott talajban régészeti objektum nem került elő.

A Barbakán mellé érve az építők egy masszív, É-ről téglaköppennyel borított mészköfalra bukkantak, mely 1,5 m-rel a felszín alatt kezdődött és a felső részén 70–80 cm vastag volt. A fal lefelé szélesedett és a felszíntől számított 5 m-es mélységig állt. A kivitelezők ezért módosították a nyomvonalat, de a Barbakántól távolabb, Ny-i irányban, ismét az említett falszakasz folytatására bukkantak.

A falat átfúrva vezették át a csövet, de a fal másik oldalán kő, apró kötörmelék, téglá és téglatörmelékkel feltöltés következett. Ez addig folytatódott, míg É-i irányban egy újabb falszakaszhoz ért. Ez a fal szintén kőből rakott, de vastagsága csak 50–60 cm volt. Szintén a felszín alatt 1–1,5 m-rel kezdődött és az alját 5 m mélyen még nem láttuk. A kivitelezők ezt is átfúrva tudták csak lefektetni a csövet. A falon kívül már feltehetően töltött, de homogén barna talaj volt. A törmelékkel feltöltésben kora újkori és újkori kerámiatöredékek és állatsont került elő.

A falak feltehetően megegyeznek a Haüy által 1686-ban készített alaprajzon feltüntetett falakkal, amelyek a külső vár ÉNy-i záró falai voltak és a kaputornyot kapcsolták össze a külső vár szélső, négyzet alaprajzú tornyával. A szakfelügyelet során sikerült a falak helyzetét, irányát meghatározni és térképen jelölni. A fal folytatását egy rögtönzött talajradaros vizsgálattal is sikerült kimutatni.

NAGY ERZSÉBET

305. Sirok, vár
(KÖH 32380)
(Heves megye) Kk, Kú

A siroki vár (műemléki törzsszám: 2281, hrsz.: 0192) megelőző régészeti feltárását 2011. november 2–16. között végeztük a Műemlékek Nemzeti Gondnoksága felkérésére. A projekt forrásául a „Végvárok világa” Sirok, Barlangvár turisztikai központ (ÉMOP-2.1.1/B-2f-2009-0007) c. pályázata szolgált, melynek értelmében a korábban már feltárt alsó vár felújítására, hasznosítására kerül sor. Emellett az alsó várból a felső várba vezető, sziklába vágott lépcső érkező terének feltárása is feladat volt, előkészítendő a további helyreállítást. A régészeti munkákat a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ Műemléki Kutatási Osztálya végezte.

Megállapítottuk, hogy a feltárással érintett terület legkorábban létrejött eleme maga a – később átfaragott – sziklalépcső, mely a legfelső várrészben sejthető korai vármagot határoló fal előterébe vezet. Az ezt kiegészítő, feltehetően faszervezetű erődítésekről keveset tudunk. A korai vármag K-i falához má-

sodik periódusban épültek hozzá a feltárt területet D-ről, Ny-ról és É-ről határoló várfalak. Az újonnan emelt falakkal övezett területen a sziklára rajta megfigyelhető nyomok tanúsága szerint több helyen, nagyobb felületen megmunkálták. Emellett számos cölöplyukat és gerendafészket figyeltünk meg, melyek különböző időpontokban emelt faszervezetű, ma már nem megállapítható funkciójú és korú építményekhez tartozhattak. Külön érdekesség egy sziklába vágott vízgyűjtő medence, melyet funkcionális okokból már inkább a második periódushoz sorolunk. A medence betöltésének alsó részében csigavonaldíszű, 14. századra keltezhető kerámiát találtunk.

A harmadik, régészetileg azonosítható építési periódusban megépült a D-i várfal mai, felső szakasza, ill. ekkor húzták fel a vele párhuzamos K–Ny irányú falat, egy, a várfallal párhuzamosan elhelyezkedő épületet hozva létre. A helyiség omladék-rétegéből gótikus ablakosztó töredékek és boltozati bordatöredékek kerültek elő. A későbbi, 17. századra keltezett járószint alatt elhelyezkedő, a várfal felső szakaszához támaszkodó rétegből ezüstpénz került elő (I. Ferdinánd-dénár, 1529). Az épület előtt kialakult szűkebb udvarra vezetett az ÉNy-i várfalsarok megbontásával kialakított kapuépítmény. Ennek külső megközelítését nem ismerjük, feltehetően az alsó várban található, akkor még eredeti állapotában levő sziklatömb felhasználásával történt. Az új közlekedőrendszerbe nem illeszkedő sziklalépcsőt ekkor elfalazták.

Az utolsó átépítés során a D-i várfal melletti épületet három kisebb helyiségre osztották. Az ekkor épült falakat a korábbi járószintek elbontásával a sziklára alapozták. A helyiségeken belül minden feltárt réteg a helyiség falainak nekifutott, korábbi rétegeket vágó alapozási beásást nem figyeltünk meg. A válaszfalhoz futó járószint alsó rétegéből rézedénytöredék, a felső rétegből ólomgolyók és ólom fülesgomb, a járószint tisztításakor további ólomgolyók kerültek elő. A járószint feletti omladékból II. Ferdinánd 1628-as veretű denárja származott.

Az év folyamán a kivitelező által használt állványról elvégeztük az alsó vár felmenő falainak falkutatását, dokumentálását.

Munkatársak: Rác Miklós és Jankovics Norbert régészek; Birkás Péter, Bodródi Miklós, Bösz Attila, Simó Attila, Szabó Zoltán, Zsubori István régésztechnikusok; Szökrön Péter geodéta.

HÉCZEY-MARKÓ ÁGNES – FÜLÖP ANDRÁS

Solymár, Vár
(MRT 7. k. 25/6. lh., KÖH 11417)
(Pest megye) Ó, Kk, Kú

A részletes tanulmányt lásd: Feld István: Régészeti kutatások a solymári várban, 2001–2013. In: Kvassay Judit szerk.: Régészeti kutatások Magyarországon 2011–2014. Budapest 2016, 292–315.

FELD ISTVÁN